

2012an, Cristina Fernandez Go-bernu peronista-ren aurkako pro-
testen harira, honakoa idatzi
zuen Pablo Seman (Buenos Ai-
res, 1959) antropologoak:
«Azaroaren 28an ‘askatasuna-
ren aldeko fronte zabala’ sor-
tzen da, eta horrekin lehiatu
eta borrokatu beharko da. Ez
dut zalantzarik: subjektu ho-
rrek, gaur egun artikulazio al-
derdikoirik edo elektoralik ez
badu ere, izango du». Bai izan
ere! 12 urteren buruan, “aska-
tasuna” bandera bezala hartu-
ta eta motozerra ikur gisa era-
biliz, Javier Milei Argentinako
presidente bilakatu zen.

Horren arrazoiak aztertze-
ko asmoz, iaz “Mileiren igoera:
Argentinan eskuin libertarioa
eratzeko gakoak” [“El ascenso
de Milei: Claves para entender
la derecha libertaria en Argen-
tina”] liburua argitaratu zuen
Semanek. Euskal Herrian egin
duen egonaldia aprobetxatuz,
berarekin elkartu eta gako ho-
riek landu ditugu.

**Zure ustez, Mileiren fenome-
noa ulertzeko ez zaio baka-
rrik Milei egin duenari erre-
paratu behar. Nola sortu
ziren Milei fenomenoak piztu
eta zabaltzeko baldintzak?**

Kontuan hartuta Milei gastu
publikoa asko murrizteko eta
hainbat herri sektorek eskura-
tutako eskubideak desegiteko
proposamen batekin heldu de-
la Gubernura, gutxienez 50 ur-
te egin behar da atzera ikuste-
ko zenbat ezinegon pilatu
diren, eta, ondorioz, gehien-
goak nolatan egin duen pro-
grama horren alde.

Lehen une bat 1965 da gutxi
gorabehera, 76ko diktadura
militarrarekin larriagotu zena.
Argentinak inoiz konpondu ez

«Estatuaren aurkako kritika Estatuaren deuseztapen bihurtu da»

PABLO SEMAN

ANTROPOLOGOA

Bere ikerketa lerro nagusia

Argentinako herri kultura eta erlijioa

izan badira ere, azken urteetan egoera

sozial eta politikoagoari geroz eta

arreta gehiago eskaini dio. Tartean,

nola ez, Mileiren fenomenoari.

Mikel URDANGARIN IRASTORZA

zuen dilema ekonomiko bati
egin behar izan zion aurre: in-
portazioak ordezkatu eta bar-
ne merkatua bultzatzeko ere-
du ekonomikoa eraikitzen ari
zen, noiz eta globalizazioa
hasten ari zen garaian.

Gatazka horren konponbi-
dea garai hartako klase domi-
natzaileen aldekoa izan zen.
Horrek langile-sektoreen
desegituraketa ikaragarria
ekarri zuen, eta langabeziara,
informaltasunera eta pobre-
ziara eramane zuen argentina-
rren ehuneko handi bat.

Gero, 1989-91n, krisi-mota
bera agertu zen berriro, jada
eraldatuta zegoen egitura ba-
tekin, eta 75ekoa bezain mo-
du basatian konpondu zen.
Baina oraingoan adostasun
handiagok, neoliberalismoa
ez baitzen iritsi Gubernura
kolpe militar batekin, hautes-
kundeekin baizik, Meneme-
kin. Argentinako ekonomia-
ren birmoldaketa osoa
gauzatu zen: irekiera ekono-
mikoa, pribatizazioak, lan
erregimenaren aldaketa, po-
breziaren zabalpena, infor-
maltasunaren gorakada, zer-
bitzu publikoen erabateko
murrizketa... Erregimen ho-
rrek tentsio ekonomiko eta
sozialak eragin zituen, eta
2001ean lehertu egin ziren.

**Eztanda horren ostean, Nes-
tor Kirchner peronistaren
Gobernua eratu zen. Nolako
izan zen?**

Gobernu post-neoliberalak izan
zen, erreparazioarako asmoak
zituena, baina oso modu mu-
gatu batekin zituena. Bere
lehen sei urteetan nahiko on-
do funtzionatu zuen. Hala ere,
proiektu politiko hori 70eko
hamarkadatik zetozen ekono-
miaren tentsio berdinei aurre
egiten hasi behar izan zen. Ni-
re ustez, adierazpen hiperpro-

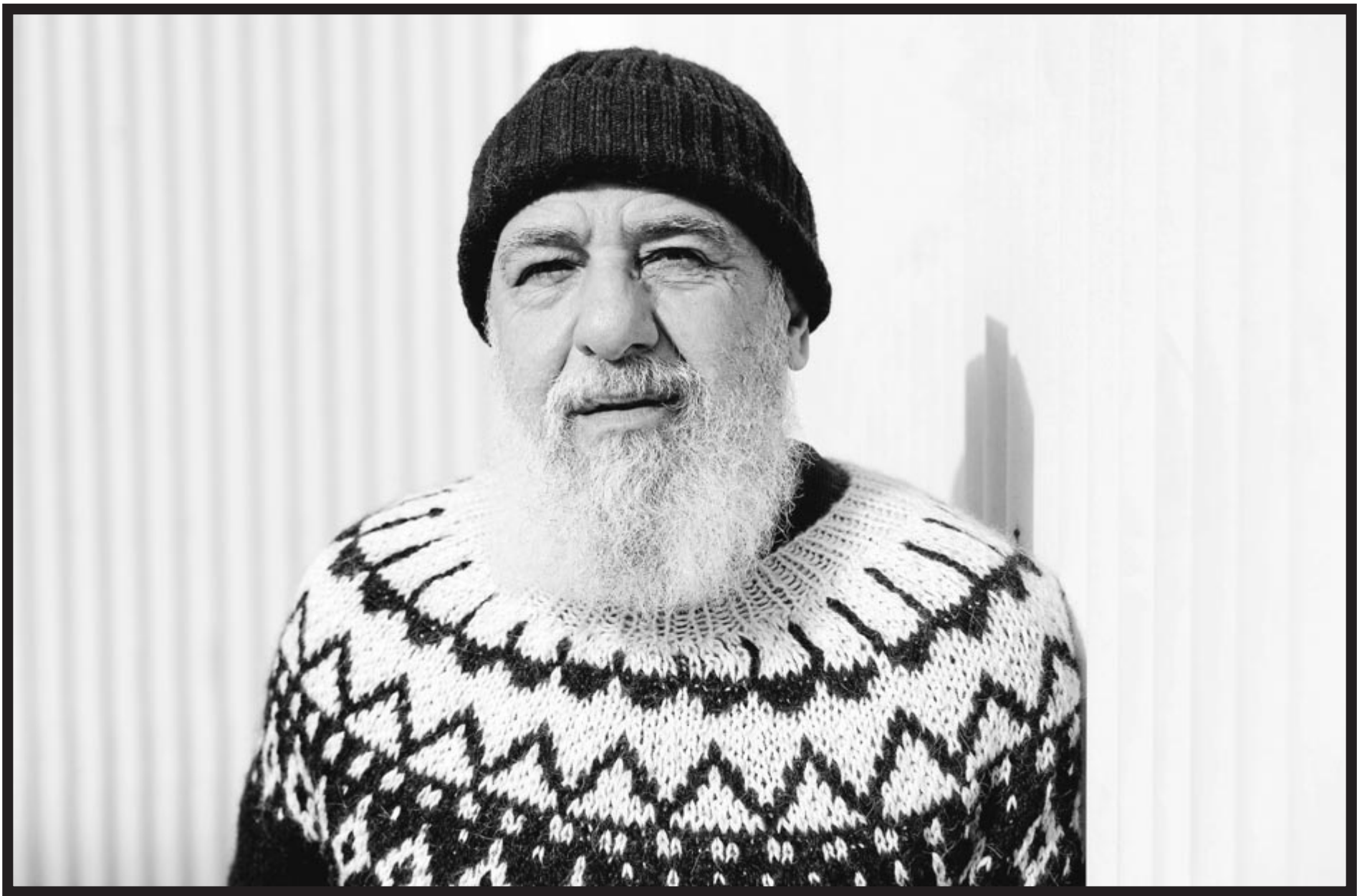
gresisten eta gaitasunik ezaga-
tik eta indar-harremangatik
hain progresista izan ezin
zuen jardun ekonomiko baten
arteko disoziazio batekin.

Orduan, pobrezia, informaltasuna eta aberastasunaren
kontzentrazioa areagotu egin
ziren berriro, baita garai pro-
gresistan ere.

**Horren eskutik, haustura so-
ziala eta haserre ere bai, ezta?**

Hiru une handi horien amaie-
ran, zikloaren ezaugarriak
okerrenetan sakondu zuen
Macriren gobernua barne,
ikusten duzu badela informa-
len masa bat, langile formale-
naren antzekoa edo handiagoa
dena, eta gainera, gazteenak
dira. Horiek kritika bat egiten
diote ekonomiaren funtziona-
menduari, gehiegi esku hartu-
ta ikusten baitute; kritika bat
ekonomia hori kudeatu duen
klase politikoari; eta kritika bat
Estatuari, herritar gehienent-
zat, baina batez ere gazte ho-
rientzat, esperientzia egokirik
ematen ez duen Estatu bat de-
lako, eta motela, eragingabea
eta irtenbideak emateko ez-
gaia iruditzen zaielako. Adibi-
dez, sektore herrikoietan, osa-
sun publikoa badago, baina
ezin dira hain erraz joan berta-
ra, inoiz ez baitago txandarik.

Segurtasun arazoak ere izu-
garriak dira. Izan ere, 50 urte
hauetan hiri handien hazkun-
de eta metropolizazio prozesu
ikaragarria gertatu da. Bertan
langabezia eta informaltasun
handia dago, eta baita krimen
antolatua ere (argitzearen, ez
dago soilik leku herrikoietan
eta krimen antolatuaren buru-
zagiak ez dira sektore herri-
koietakoak). Eta biztanleriaren
zati bat beldurtuta bizi da.
Adibidez, emakumeak Omni-
busa hartzera lagunduta joa-
ten dira, eta jaisten direnean

Argazkiak: Jagoba MANTEROLA | FOKU

senitarteko bat egon behar da zain, beren auzoan bertan eraso egin diezaieketelako.

Gainera, azken 15 urteetan arazo handiak izan dira inflazioarekin. Urteko %25eko oinarriarekin hasi zen, izugarri dena, baina Gobernuak egia ezkutatzaren zuten zifrak aurkeztu zituen.

Orduan, azken 15 urteetan, gobernuak arazo berriak sortzen zituen, ez zituen arazo zaharrak konpontzen, eta gainera, konfrontazio politika zalapartatsua zuen, non 'gu ez bada, eskuina da' planteatzen zen, baina gizarteari ez ziztzaion argi geratzen ezkerak ze abantaila eskaintzen zituen.

Eta hor Milei agertu zen.

Ibilbide hori guztia aztertuz gero, indarrean zegoena zailantzan jarriko lukeen lidergo batentzat prestutasun handia zegoela ikus daiteke. Eta hori izan zen Milei egin zuena: indarrean zegoena zailantzan jartzea.

Analista eta buruzagi politiko guztiek teoria bat zuten, niri beti barregarria iruditzen zitzaidana. Haiek pentsatzen zuten pendulu baten modukoa zela: batean ezkerak irabazten du, bestean eskuinak, haiek suntsitu egiten dute, guk berreraiki... eta uste zuten dena betiko horrela izan zitekeela. Eta nik ikusten nuena

zen gauzak gero eta okerrago geratzen zirela: ez zen pendulu bat, txirrista bat zen, itzultzen ginen bakoitzean hamar pisu beherago geunden.

Zentzu horretan, Milei hauteskundeak irabaziko zituela jabetu nintzen oposizioko hautesleen artean elkarriketak egiten lan egiten nuenean. Aurkarien argudioak Mileiren berberak ziren: haiek ere kritika egiten zuten diru transferentziei buruz, plan sozialei buruz, buruzagitza politikoari buruz, merkatuan ondo moldatzen direnen merituari airtortzarik ez egiteari buruz... orduan, nik esaten nuen: hau da hegemonia, kontrako al-

derdiaren boto-emaileek zure argudioak izatea.

Artikulu batean diozunez, Milei ez da soilik amorrua edota antipolitika. «Herri» alternatibo bat sortu du.

Aurreko Gobernuek eta sistema politiko, sozial eta ekonomikoak eskaintzen ez duten guztiarekiko arbuioarekin batera, baieztapen bat dago, askatasunaren ideia ematen zaion esanahiarekin lotuta. Askatasuna merkatu-askatasun gisa ulertzen da, ahaleginaren ordaina bailitzan, zailtasunei aurre egiteko gaitasun bezala, estatua ahulen babesgune bezala ulertzearen kriti-

ka gisa. Hau da, biziraupenaren aldeko borrokan indartsuenen ezarpen bezala ulertzen da askatasuna. Eta askatasunaren ideia horren inguruan hainbat eskaera lotzen dira: klase politikoari, segurtasunari, inflazioari, osasunari... dagozkienak. Baina osasun-eskaera horien bidez ez da aldarrikatzen osasun publikoa, herriarrek osasun-aseguru pribatu bat hartzeko duten gaitasuna baizik. Estatuaren aurkako kritika Estatuaren deuseztapen bihurtu da.

«Gu» horrek karga moral bat ere badu: «Argentinaren onak» osatzen dute.

Politikaren, ekonomiaren eta estatuaren kritika horretan, herri bat osatzen da, komunean zerbait duena. Subjektu horiek argentinaren onak bezala identifikatzen dira, euren hobekuntza ahaleginari lotuta dagoelakoan, eta Estatuaren laguntza behar duena ez delakoan argentinaren ona.

Subjektu horiek hobetzeko duten aukera Estatu bat egon izanarekin lotuta dago. Baina ez da nire egitekoa hemen hori eztabaidatzea. Ez diot hori eztabaidatzeari uzten, baina uste dut beharrezkoa dela haiek gizarte-bizitza nola ulertzen duten aztertzea.

Hor eraldaketa kultural bat gertatu da, eta lehen aipatutako krisi ekonomikoetatik azaleratu diren gizarte-subjektuek presentzia politikoa eta sinbolikoa hartu dute: langabeziaren subjektuek, informaltasunean daudenek, aitortu gabeko inflazioa jasan dutenek... kaltetu guztiek.

Baita gatazkaren kudeaketa agonistikoa kaltetutakoek ere, jendearentzat zuen erantzun bakarra epika gehiago baitzen, mundu guztiak egu-

nean 24 orduz politikoki borrokan egon ahalko balu bezala. Orain, berriz, herritarrei erronka botatzen hasi dira, militantzia kirchneristaren gehiengoarentzat beraiei botoa ematen ez dietenak ergelak edo emozioek erasandakoak baitira. Nik uste dut, progresista eta ezkertiar gisa, ezin dugula onartu gehiengo elektoral baten patologiazioa.

Mileik esaten duena ez ezik, esateko modua aztertzea ere interesgarria da.

Fenomeno mileistaren mui- nean ekonomiaren egoeraren eta buruzagitza politikoaren kritika daude. Eta hori hitz-ekin esaten da, baina ikonoekin ere esaten da, hitz horiek laburbiltzen dituzten irudiekin. Indar poetikoa ematen diote.

Orduan, motozerra, kanpo- tik ikusten zutenentzat ulertezina edo barregarria bada ere, euren bozkatzaileentzat, mezu argia izateaz gain, 'doikuntza bat egingo dut' esatea baino indartsuagoa da. Askoz urrunago joatea da.

Mileiren hegemoniaren eraikuntza unea horixe izan zen, hain zuzen ere: kritika irudi horiekin gorpuztea lortu zuen momentua. Borroka kulturala hor izan zen. Borroka kulturala ez da orain, haiek Estatuan daudela, Estatutik irakasten saiatzea; borroka kultural garailea bizitza sozialean egiten da.

Motozerra horri nola egin daki- ke aurre?

Gu oso gaizki prestatuta gaude erresistitzeko, ezkerak eta progresismoak utzitako ondare politikoa negargarria delako. Jende horrek uste du ez zuela gezurrik esan eta gezurra esan zuen, ez du militantzia politikoa ulertzen Estatuan ar-

«Azken 15 urteetan, gobernuak arazo berriak sortzen zituen, eta ez zituen arazo zaharrak konpontzen. 'Gu ez bada, eskuina da' planteatzen zen, baina gizarteari ez zitzaion argi geratzen ezkerak ze abantaila eskaintzen zituen»

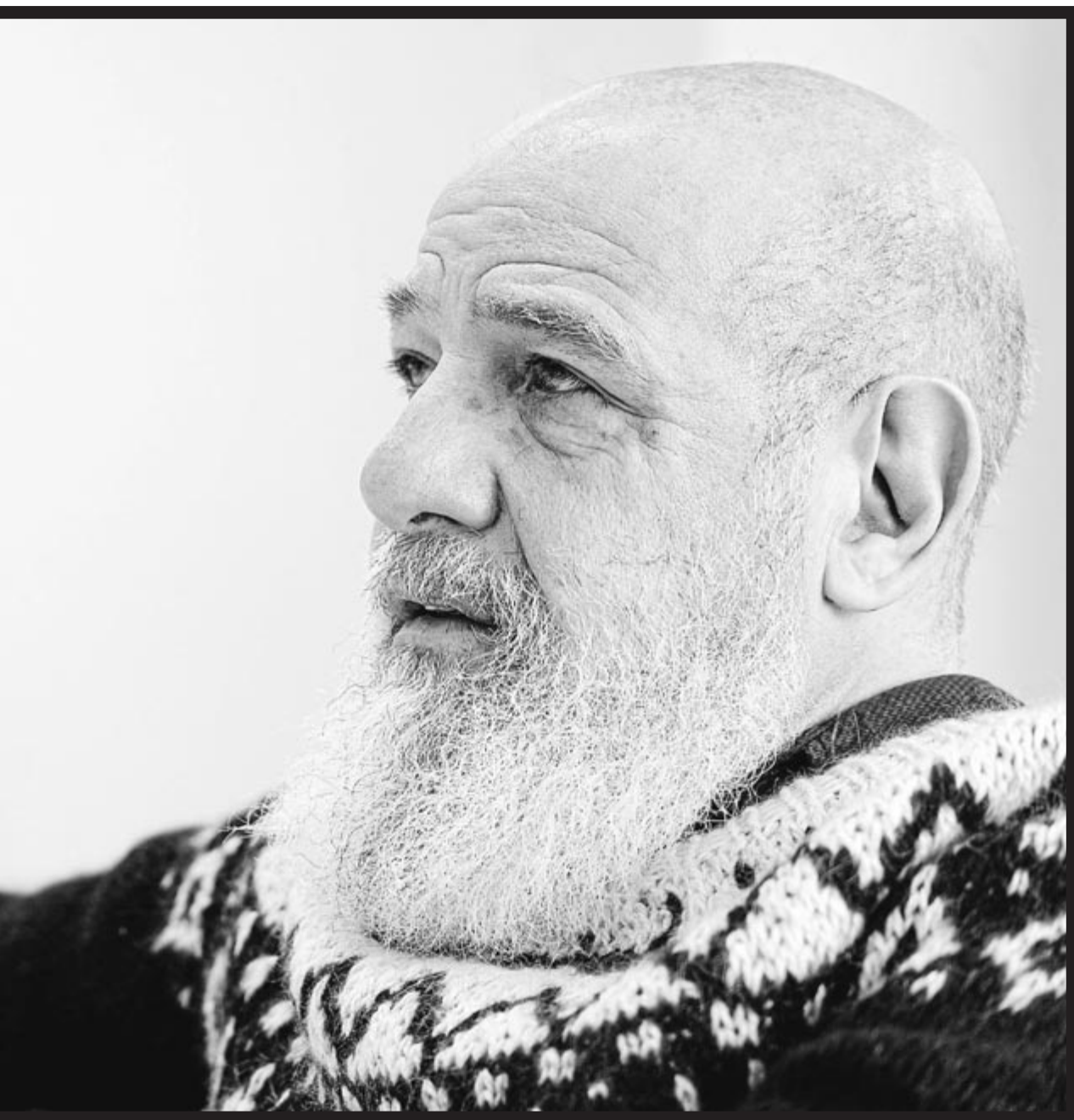
durarik bete gabe... eta inoiz ez zutela huts egin uste dutenez, ez daude prest gizartearekin eskuz esku hitz egiteko, ezta nondik, zer tresnarekin eta zer figurarekin joan gizarteak esan diezaien uzteko ere.

Orduan, eraginkortasunez eutsi ahal izateko lehen egin beharra iraganeko ideia, errepertorio eta figurak gainditzea da. Hori ezinezkoa da, aurreko etapako beste legatu politikoa agintari burokraten gainegitura bat delako: okerrak dira, baina norabide akastuna inposatzeko gaitasuna dute. Benetan nazka eragiten dute herritarren artean. Ez

dago irudi positiboa negati-boa baino gehiago duen oposizio-ko buruzagirik.

Axel Kicillof izan daiteke erreferentzia positiboetako bat?

Kicillof niretzat ahobiko figura bat da, aurreko ondare politikoaren zati bat ordezkatzeko duena eta hein batean hura gainditzeko nahia duena. Kicillof iraganetik jasotzen dituen erasoek erakusten dute ezker hori benetan kanibala dela, beraien artean onena denaren kontra egiten ari direlako, zer eta berritzeko zantzu argiak eman ditzakeen bakarra denean.

«Biziraupenaren aldeko borrokan, indartsuenen ezarpen bezala ulertzen da askatasuna. Eta ideia horren inguruan hainbat eskaera lotzen dira: klase politikoari, segurtasunari, inflazioari, osasunari... dagozkienak»

Etorkizunari begirako alderdi bat badu. Esaten duenaz gain, nolakoa den eta nola egin duen ikusita, itxaropenez gidatzen duen buruzagia izan daiteke. Hala ere, nik uste dut Kicillofek boterera itzultzeko borondatea duen jende multzo bat ere ordezkatzeko duela. Hauek pentsatzen dute politika Estatutik bakarrik egin daitekeela. 2000. urtera arte marjinalak izan ziren, baina azken 20 urteetan boteretik eta Estatutik gertu bizi izan dira, eta azken hauteskundeak laprasteko iragankorra baino ez zirela izan uste dute, laster gaindituko dena.

Nik uste dut jende horri guztiari honakoa ohartarazi behar zaiola: basamortua luzeagoa eta handiagoa izan daiteke eta politika gizarte zibiletik ere egin daiteke. Defentsa lerroak nik nahi nukeena baino askoz atzerago jarrita, bai, baina egin daiteke.

Borroka kultural horretan zeintzuk dira interesgarriak izan daitezkeen ideia, desira edota ezinegonak?

Nik uste dut gaur egun atzeraldi oso handi batean gaudela, eta luze iraun dezakeela. Ez gaude 2015eko egoera berean. Atzeraldian gaude denok eta gai guztiak. Alde horretatik, oso garai

gogorrak datoz. Izan ere, datozen bi urteetan behintzat, emantzipazio-arrazoi batzuen aurkako eraso biziko dugu. Borrokatzeko eta borrokaren bidez eskubideak lortzeko eskubidea ezbaian dago; Mileirengatik, ofizialismoagatik, baina baita mugimendu sozialek eskubide horren kudeaketa oso txarra egin zutelako ere, ez baitziren inongo arazoen kargu egin.

Orduan, bide, errepertorio, figura eta ikono berriak aurkitu behar dira, gizartean dauden auzi horiek legimititatearekin bultzatzeko eta artikulatzeko. Edozein kasutan, guk uste baino askoz atzerago daude gu-

re defentsa lerroak. Ondo eutsi ahal izateko, abiapuntua onartu egin behar da, bestela progresismoak erbestean dauden printze errusiarren antza du: garai zaharrak faltan botatzen dituzte, boterean egon izanaren inertzia dute eta berriro boterean egoteko gogoz daude. Baina inertzia eta gogo hutsarekin ez dute arazoa konpontzen.

[Isilune baten ostean] Itxaron, ea irtenbide optimista bat eraiki diezazukedan... bada-goela uste baitut.

Ea ba, aurrera.

Nik uste dut gu egoera baterantz goazela, non uztartuko

baitira krisi ekonomikoa, Gobernuaren borroka kulturalen saiakera setatsuak eta Estatuaren azpiegitura fisikoetan akatsen bat edo beste; izan ere, murrizketa hain handia izango denez, egunen batean argia moztuko da eta ezingo dugu berriro piztu. Hor egongo da zentzu komun berri bat aktibatzeak aukera.

Eta aukera horretarako presatzeko, gure ohiko eremuetatik aterako gaituen hausnarke-ta bati ekin behar zaio. Nik ulertzen dut bide sakrifkatua dela, baina iruditzen zait hori dela aukera bakarra. Bestea opioa da. Baikortasuna koldarkeria da. Eta gauzak gaizki ikusiagatik, ez diot beharrezko iruditzen zaizkidan gauzak egiteari uzten.

Badira lan oinarritzakoak eta lehenagokoak, egin behar direnak eta ez direnak egiten ari: bilerak, gogoetak, jendea entzun... Ezkerraren ibilbidearen legatu politikoaren beste produktu makur bat da mundu guztiak pentsatzen duela militantzia une adierazkorrera mugatzen dela: kalera atera, mar-txan egon, merchandisinga erabili eta hori Instagramera igo. Baina militatzea hori dela pentsatzea futbolean jokatzea golak ospatzea dela sinestea bezalakoa da. Futbolean jokatzea hori baino askoz gehiago da, hori da garrantzi gutxien duena: jokaldiak egin behar dira, taldekideekin egon, baloia pasatu, fisikoki entrenatu... gol bakoitzaren atzean hiru urteko prestaketa dago.

* *Eta, hara non, elkarriketa egin eta egun gutxira, "Kriptotxanponen iruzurraren" auzia lehertu da. Zentzu komun berri horren aktibaziorako aukera ote? Datozen asteetan izango dugu erantzuna.*